

գրքոյնքը և անմահ Բաֆֆիի լուսանկարն (1) եկան հայկական գրադարանիս: Ու 350 մատենաներով և շատ մը թատերական զգեստներով գրադարանս թեկնոյնց Գ տարեջրնը:

1896ին, Գ տարեջրնին մէջ, մասնաւոր նուիրատուութիւն մը եղաւ որ յիշատակութեան արժանի է: 1894ին մեկնած էր ասկէ Ս. մերկիայի Հայոցս անդրանիկ հոգեւոր հովիւ Սարաճեան Յովսէփ վարդապետը և իրեն տեղն եկած էր Մաղաքիա Վ. Տէրունեան (այժմ եպիսկոպոս Պարսկաստանի և Հնդկաստանի). սա 50 կտոր ընտիր գրեանք նուիրեց հայկական գրադարանին: Նոյն տարւոյ վարչութիւնը 50 կտոր գրեանք ևս բերել տուաւ արտասահմանէն: Գրադարանն իւր հիմնարկութենէն մինչ այդ ատեն գրեթէ ո՛չ կանոնաւոր ելեմտից արձանագրութիւն և ո՛չ ալ նուիրատուաց տուած օւնէր. ու նախկին նուիրատուաց անունը կը մնար միայն գրեանք կողքերուն վրայ: Նոյն վարչութիւնը բոլորն ալ տուար ի մէջ արձանագրելով, ամեն ինչ ի կարգին յանձնեց նորընտիր վարչութեան 450 մատենաներով և գրադարանը թեկնոյնց իր է տարեջրնը 1897ին:

Այս տարւոյ վարչական մարմնոյ անդամք բարեբաղդաբար գործունեայ և փորձառու անձերէ կազմուած լինելով, գրադարանին նպատակին մասամբ իրագործուած կը յուսայինք: Ուրախ ենք ըսել որ շնորհիւ նոյն անդամոց անխնայ աշխատութեան յուսախար չեղանք:

Վերև ըսինք թէ նոյն վարչութիւնը փորձառու և գործունեայ անձերէ բաղկացած է. արժանի կը համարինք հոս իրենց մէջ գործը յիշատակել: Այս վարչութիւնը լաւ ըմբռնած է անմահացեալ «Բաֆֆի»ի այս խօսքերը թէ «Ոչինչ վերանորոգութիւն մի ժողովրդի մէջ, առանց կնոյ մասնակցութեան. եթէ մեր ժողովուրդը մնացեր է անշարժ, դրա պատճառը այն է որ կինը չէ մասնակցեր հասարակական գործերի. եթէ պէտք է մեր ժողովուրդի կը թուրիւնը, դրա սկիզբը դնելու է կինը...»

Այս ժամանակ հայալինջ սուրէն փախստականներ օրըստօրէ կը հասնէին հոս ու հայ ընտանեաց թիւը երթալով կը բազմապատկուէր. Ուսթըրի ընտանեաց թիւը 75ի կը հասնէր: Ու վարչութիւնը թէպէտև մեծ դժուարութեամբ, սակայն կազմակերպեց Հայուհիներէ բաղկացեալ միութիւն մը, 1897 մարտ 25ի կիւրակէ օր, «Հայկական Գրադարանի Հայուհեաց Օժանդակ Միութիւն» անուամբ: Ինչպէս արանց նոյնպէս և կանանց համար գրադարանը միշտ բաց կը թողուի, գրքեր և լրագիրներ հետեւին տուն տանել կարգաւ համար: Միայն այս տարբերութեամբ որ արք շարժում մի անգամ, իսկ կանայք տնային գործերով զբաղուած լինելուն համար, 15 օրը մի անգամ գրադարան գիրք առնել կուզան ընթերցանութեան համար: Նոյն վար-

(1) Գծագրուած Վ. Սիւրիկեանէ:

չութիւնը ձեռնարկեց և մի ուրիշ կենսական գործի:

Ուսթըրէն 20 մղոն հեռու գիւղ մը կայ վայթինս-վիլ անուամբ: Հոն կը բնակին իր շրջակայներով միասին (5 կամ 3 մղոն հեռաւորութեամբ) 70ի մօտ Հայեր, որք դժբաղդաբար հայկական շրջանակէ հեռու կապրին: Վայթինս-վիլ կարծես սուլթանին տիրապետութեան տակ գտնուող երկիրներէ մին լինէր. հայերէն գրքերու և ազատ լրագիրներու մուտքն իսկ փանուած էր հոն ու տեղային Հայերու անձանօթ կը մնային գրադարանի նման բաներ: Վայթինս-վիլ (Whitinsville) բողոքական Հայք, տեղւոյն ամերիկացի բողոքականաց (City Mechina-rie) Սիթի միչիներիի աջակցութեամբ, քարոզիչ մը ունեցան: Նոյն տարին (1897):

Պատ. կ. Մարդակէսեան (տեղւոյն բողոքականաց քարոզիչը) ուսումնասէր մի անձ է, մօտ 28 տարեկան:

Թէպէտև վայթինս-վիլ կղզիացած, սակայն Պատ. Մարդակէսեան իր ուսումնասէրի մը յատուկ անխնայ աշխատութեամբ բացատրելով ուսման կարևորութիւնը, քանի մը անձինք կը հաւաքէ որոնք իր առաջարկութեամբ կորչեն Ուսթըրի Հայկական Գրադարանին ճիւղ մը հաստատել վայթինս-վիլ մէջ:

Շարունակելի
ԳՍԻԻԿ

ՀՍԵՐ Ի ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

Կայկարաէն յեր. 26ին կը հաղորդեն մեզ հետեւեալը.

«Ամսոյս 28ին, հայերէն լեզուով պիտի ներկայացուի այստեղ «Մեծն Ներսէս»ի թատերաբեմութիւնը ի նպատակ Ջուզաի (Պարսկաստան) հայ սովետոց: Յոյս ունինք որ բաւական յաջողութիւն պիտի գտնէ և թերևս այս առթիւ ազգասիրութեան և հայրենասիրութեան կայծ մ'ալ ինչայ անտարբեր Հնդկահայոց սրտին մէջ որոնք սկսած են հետազննել մոռանալ իրենց վսեմ նախահարց փառքերը և օտարի չուքէն հրապուրուել:

«Եթէ թատերական այս փորձը յաջողութիւն ունենայ, թատերական խումբը մտադիր է ներկայացունել ազգային ուրիշ ողբերգութիւններ ալ ի նպատակ ազգային բարեգործական հաստատութեանց և մասնաւորապէս ի նպատակ Ազգային Արթարան Որբանոցին:»

— Նոյն տեղէն կը հաղորդեն մեզ նաև թէ Տիար Մեսրոպ Յ. Սէթեանց անգլիներէն լեզուով իւր հրատարակած Հնդկահայերի պատմութեան հայերէնն ալ կը պատրաստէ հրատարակութեան համար և իր պաշտօնական զբաղումներ և այլ արդիւնքներ հանգամանքներն են որ ցարդ յապաղեցուցած են անոր հրատարակութիւնը: Տիար Սէթեանց քիչ ժամանակէն ի լոյս պիտի ընծայէ նաև նախնի Հնդկահայերի յիշատակարանները, այն բազմաթիւ արձանագրութիւններ որոնք կը պատահին Կալիֆորնի, Չիգրաի, Սէյտաբադի, Գաբաի, Ագրաի, Սուրաի, Մադրասի, Բուրմայի և Հնդկական այլ վստառաչահ քաղաքների գերեզմանատուները: Այդ քաղաքների մէջ հին ժամանակներ յաղորդած են պանծալի հանգիստանալ մեր ազգակից քաղաքականներ:

Կ Ի Ե Տ Է

Նորկիոս իշխանը դատարանների կազմակերպութեան ծրագիրը պատրաստելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովէն խընդրեր է որ իր աշխատանք փութացունէ որովհետև նոր դատարանները հաստատելու պէտքը հետազննելէ աւելի զգալի կը դառնայ:

Իշխանը շատ կը փափաքի նաև որ կըղզիին նոր կառավարութիւնը կարելի եղածին չափ չուտով կազմուի: Բացարձակ պէտք կը տեսնուի մէկ իշխանութեան մէջ կեդրոնացունելու կղզիին վարչութիւնը որը այժմ կը վարեն եւրոպական զինուորական իշխանութիւնները, իւրաքանչիւրն իր վերահսկողութեան տակ գրուած գաւառներին մէջ: Կերելի թէ իշխանութեան այդպէս բաժնուած լինելու անպատեհութիւններն սկսած են երևան գալ, մ. նաւանդ որ ասեն մէկ օտար իշխանութիւն տարբեր ձևով մը կը կառավարէ իրեն բաժին ինկած գաւառը: Քանեակէն եկած լուրերին նայելով, գուցէ Քանտիարի մէջ գտնուող Անգլիացիների վարմունքն է որ իրական իշխանները գրած է կղզիին վարչական իրաւունքները մէկ կառավարութեան ձեռքին մէջ կեդրոնացունել փութալու:

Արդարև. մինչդեռ Փրանսական, իտալական և ռուսական զորքերի հրամանատարներն իրենց վերահսկողութեան տակ գտնուող գաւառներին մէջ իրենց ըրած ամեն որոշումներին, մասնաւորապէս օտանական կարգադրութիւններին համար, Նորկիոս իշխանին ալ խորհուրդ կը հարցունեն միշտ, Չէրմայոյ գեղապետը Քանտիարի բաժնին մէջ այնպէս կը վարուի որպէս թէ այդ գաւառ Արեւելի կառավարութեանն բոլորովին անկախ տեղ մը և անգլիական գաղութ մը եղած լինէր: Այսպէս, չորս ծովակալները որոշման հակառակ. — որոնք կղզիէն մեկնելէ առաջ համաձայնութեամբ տուած էին այդ որոշում և ասոր համեմատ առժամանակեայ կարգադրուած էր Արեւելի մէջ դատական պաշտօնավարութիւնը. — Չէրմայոյ գեղապետը մի յայտարարութիւն հանած է որի մէջ կըսէ թէ «Հնգլիաի թագուհիէն իրեն տրուած իրաւունքը գործադրելով» նոր դատարաններ և հայտարար դատարաններ պիտի հաստատէ և այդ դատարաններ խառն պիտի լինին, այսինքն մէկ քրիստոնեայէ և մէկ մահմեդականէ բաղկացած պիտի լինին և իրենց պիտի նախագահէ Անգլիացի մը: Բայց ալ աւելին կայ. այդ դատարանների վճռաքերները պիտի տրուին Անգլիաի թագուհիին անունով:

— Վիէննայի «Բոլիթիէ-Քորէսքոնտէնձ» լրագրին գրած են թէ Անգլիացիները Քանտիարի մէջ 17,000 զօրք տեղաւորելու յարմար զօրանոց մը լինել տուեն են եղեր և փոստի համար սկսեր են մասնաւոր նամակներէ մը գործածել որի վերին մասին մէջ անգլիական դրօշակը դրուած է և տակն ալ «Քանտիար» բառը:

— «Մթանաւարտ»ի Վիէննայի թղթակիցը կը գրէ թէ «Քանտիարի անգլիական զօրքերի հրամանատարն է պատասխանատու Քանտիարի անգործութեան համար, շիրնար ո՛չ Նորկիոս իշխանն է ո՛չ ալ կրէտական Ազգային ժողովէն հրամաններ ընդունելի:»

ՅԻՍՏԱԹ

ԱՐՏՍՔԻՆ ԳՈՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երեսփոխանական ժողովի յունուար 24ի (գլ.) նիստը (Շար. 53րդ բունէն)

Տ. Տրմանք. Ես կըսեմ թէ պէտք չէ թողուլ որ միւսիւրմաններն այնպէս հաւատան և յայտարարեն թէ ամեն

կաթողիկ ֆրանսացի է: Այդ սխալ մ'է որ պէտք է ջնջել: Ֆրանսացի երկրացիներն ամենքն ալ կաթողիկ չեն. բայց ամենքն ալ իրաւունք ունին Հանրապետութեան կառավարութեան պաշտպանութեանը: (Շար. 12րդ, 23րդ): Սա ստորգ է որ երբ մէկն այդ երկիրներ կերթայ այդ մարդերի կրօնական զգացումները վերաւորել ուրոնք անտարակոյս կրօնամուկ են... Կեդրոնէն. Ո՛ր բանի մէջ կը տեսնէք թէ ատենց կրօնական զգացումները կը վերաւորեն:

Տ. Մասապիչո. Անգլիացիները չեն քաշուիլ միօրինարներ զրկելէ: Տ. Տրմանք... Իմ կարծիքով, երբ կը գործեն այնպէս ինչպէս կընեն հիմա, ոչ միայն չեն տարածեր Ֆրանսական լեզուն ու ազգայնութիւնը, այլ աւելի մնաս կը հասցունեն անոնց և ես կը նկատեմ որ աւելի լաւ է այդ երկիրներին մէջ Ֆրանսացիներ ցոյց տալ այնպէս ինչպէս որ է. իբրև ազատ մարդ մը և ոչ թէ ժէզուիթի վերաբերուով:

Անգլիացիներ. Դուք գնացէք հոն: Տ. Տրմանք. Այդ կերպով կրնայինք ստանալ այդ երկիրներին մէջ մեղի արժանաւոր ազգայնութիւն մը: Տ. Տրմանք. Մեր նախկին պաշտօնակից կրէնիէն (1) մեզ չհամոզեց: (Կը ճիճաղիւն.) Տ. Տրմանք. Արեւելի մէջ Անգլիացիներն ու Ալմանիացիներն լուրջ կերպով կը մրցին մեզ հետ: Տ. Մասապիչո. Անոնք ալ միտոնարներ կը զրկեն հոն: Տ. Տրմանք. Բայց միթէ՞ իրենց նախահարցներին մէջ մերիներին պէտք չի գումարներ յատկացուցած են իրենց ամեն կարգի միօրինարներին:

Տ. Մասապիչո. Անգլիա մեզնէ աւելի կուսայ: Տ. Տրմանք. Այդ երկիրներին մէջ Անգլիացիներին և Ալմանիացիներին ազգայնութիւնն անշուշտ աւելի մեծ է. բայց այդ յառաջ եկած է մասնաւորապէս վաճառականութեան, իրենց ճարտարարուեստի զարգացումէն, կրօնական գաղափարին հետ կապ չունեցող ամեն տեսակ նկատողութիւններէ (ներքին և արտին) զանազան նախապաշարներով) և ես համոզուած եմ որ եթէ այդ երկիրներին մէջ ցոյց տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

Մեր քննադատութիւնները կը վերաբերին միայն Արեւելի համար չընտրուած նպատակներին. առ այժմ ես չեմ լինդրեր այդ վարկերի ջնջուիլը, այլ կը բաւականանամ թախանծելով տիրոջ նախարարին որ Հանրապետութեան կառավարութիւնը հետեւին տուած լինէին ոչ թէ կղերական Ֆրանսան, այլ Ֆրանսան իր բոլոր հանճարով, ազատական, հարստա, հարուածներին ազատագրող, վաճառական, ճարտարարուեստ, գիտական, գրական, արուեստագէտ Ֆրանսան, մէկ խօսքով՝ Հանրապետական Ֆրանսան ինչպէս որ է ինք, անտարակոյս մեր ազգայնութիւն շատ աւելի պիտի տարածուէր:

տգհե...
տուն...
այն...
մար...
օտար...
պատ...
միւս...
նա...
խօս...
հաս...
և այլ...
պատ...
կիս...
Յ...
հաս...
կիկ...
Ա...
(Cart...
պար...
հաս...
բեր...
թե...
Ֆրան...
ներ...
տես...
«Ի...
ցած...
չին...
սեմ...
իրեն...
և ոչ...
Տ...
տեղ...
բայ...
չեն...
Տ...
իտա...
կառ...
տան...
սպան...
չեմ...
կրօն...
րեն...
զեր...
գոյն...
ժող...
Տ...
հան...
առ...
կոր...
ի'ն...
ըս...
Տ...
ընտ...
Տ...
նպ...
հիւ...
ինչ...
պա...
չյա...
Պ...
լիկ...
կա...
որ...
Պ...
այն...
չա...
համ...
Ս...
(1)

տիպ մատեններու վրայ զորս իբրև նուէր կընդունի, հակիրճ քննադատականով մը զաննէք կը հրատարակէ: Բաց աստի կը հրատարակէ Եւրոպական դասական ոտանաւորներու, աշխարհաբար թարգմանութիւնք. Բաղաքական տեսութիւնք և ազգային բերքերու քաղաքական ցանկն: — Տարեկան գինն է ԿԱՆՏՈՒԿ 10 Ֆր. ըստ. 2:

ՕՐԱՅՈՅՑ 1899 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

Կալացի Տ. Ղևոնդ քահանայ Փա. փառանքի հրատարակած 1899 թուականի հայերէն և ուսման երէն պատկերազարդ տարեցոյցը որ կարևոր գիտելիքներով ալ ճոխացած է, ծախու հանուած է արդէն:

Գինն է թղթակազմին 1 Ֆրանգ (20 սէնթ), լաթակազմին՝ 1 Ֆր. 50 սնթ. (30 սէնթ): Գինը կալաց, Արմ. հրատարակչի հասցէին: Կարելի է ըստանալ նաև Արմենիայի խմբագրատունէն:

ԲԱՍՏՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՅԵՐՍՈՒՆԻ 1497 ՇՐՁՆԵՐ

Այսուհետև Արմենիայի 14րդ շրջանի սկզբէն (1898 օգոստոս) բաժնորգագրութիւն չենք կրնար ընդունիլ: Ինչպէս ծանուցուած է թերթին ճակատը գրուած «Բաժնորգագրութիւն» բաժնին մէջ, ամսական բաժնորգ կարելի է գրուիլ այսուհետև Արմենիային, 1899 յունուար ամսին և կամ ունէ ամսի սկզբէն, ամիսը 2½ Ֆրանգ հաշուելու և 1899 մայիս ամսին անդին չանցնելու պայմանով:

«Արմենիայի Օժանդակ» երգչներին, վերագրեալ պայմանի համեմատ իրենց համար ստացած թերթէն զատ, իրենց հասցէով ուրիշ համար քանի թերթ որ ուզեն, կը ղրկուի անսական մէջ Ֆրանգ միայն բաժնորգագրին վճարուելով: («Արմենիայի Օժանդակ» կողմէն կանոնադրելը ձրիսպիս կը ղրկուի ցանկացողներին:)

Արմենիայի առաջիկայ 15րդ շրջանին համար բաժնորգագրութիւն այժմէն չընդունուիր. այլ ինչպէս մեր սովորութիւնն է, այն ամսն միայն բաժնորգագրութիւն կընդունուի յաջորդ շրջանի համար, երբ Արմենիայի մէջ կը հրատարակուի թէ այդ նոր շրջանի բաժնորգագրութիւնը բացուած է:

Ունէ շրջանի մէջ եղած բաժնորգագրութեան հայեր իրեն յաջորդ շրջանի հայուն հետ չխառնուիր:

Ինչպէս ամեն լրագրներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմենիայի միջոցով մէկի գիտուած անէլ կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումներ, ըստ լրագրական սովորութեան: Ծանուցումներ գինըը նշանակուած են Արմենիայի ճակատը, տասը զրայ հաշուելով. 1 երկարագիր (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգիր համար 1 սանթիմ: 3 անգամ գրուելիք ծանուցում գինն վրայ 10 գնդ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ գրուելիք ծանուցում գինն վրայ 0/0ին 30 գնդ: Սակարկութիւն չընդունուիր:

ՇԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՇԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիներին մէջ հաշուուած է նաև զրկելու փոստի ծախսը:

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registered) ստանալ ուղղները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչև 2 քիլո) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախսը վճարեն:

ՀԱՅ ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՐՏԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894) ՅՈՐԵԼԻՆԻ ՊՍՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարաշարձին աւելով 1894 թուականին հրատարակուած այս միաձալ գիրքով և լուսատիպ (phototypique) շքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50x35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70x45 հարիւրորդամէթր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ ընագրով: Մէջտեղը գրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն ՔՏԻ. Եւստոնեանի, պատկերը և ընտրութիւնը՝ 1894ին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագրները, անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրապետների պատկերներովը:

Գինն է 4 Ֆրանգ, ճանապարհածախսը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 Ֆրանգ և 50 սանթիմ:

* *

Գալեմքեարեան Հ. Գ. — Պատմութիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794-1860. Մէկ լուսատիպ պատկերով: Գինն է, ճանապարհածախսովը մէկտեղ, 2 Ֆր. և 50 սնթ.:

Հերոզերալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով:

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՀԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՂԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԵՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆՆՑ ՄԱՐՏԻՆ ԳՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ 1894

Պուլկարիայի անկախութեան հերոսներէ մէկին, Չաքարիա Սթոյա. նովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հեռու հետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուլկարիայի Ազգային ժողովի նախագահ դառնալ, խիստ հետաքրքրաւոր կենսագրութիւնն է, ուր ուշագրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաև Պուլկարիան թիւրքի լուծէն ազատելու աշխատող պուլկար հայրենասէր յեղափոխականների գործունէութեանը մասին: Սկզբը գրուած է նաև հեղինակին, Բրոֆէսէօր Լուի Լըժէի, և թարգմանչին միջև եղած թղթակց

ցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգմանութեանն աւելով:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջարանի վերջ թէ «Չաքարեանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողները հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ:»

Գինն է փոստի ծախսով մէկտեղ 1 Ֆրանգ և 40 սանթիմ:

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի:

(Պարսկաստանի Հայերէն համար 1 Ֆրանգ է:)

ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՑԻՉ ԱՆԳՆԵՐԵՆ ԼԵՁՈՒԻ ԵՐԻՆԵԳ

ՊԵՏՐՈՍ Գ. ԹՈՐՈՍՅԱՆ

Այս գիրքը պատրաստուած է յատկապէս Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մէջ գտնուող Հայերուն Ամերիկեան Անգլիերէն լեզուն ամենադիտարկելով սովորեցնելու համար: Ինքնուսուցիչը յորինուած է գերմանական և ամերիկեան մանկավարժական սկզբունքներուն վրայ հիմնուելով, և յարմարցուած է մարդակազմութեան ու իմացական փիլիսոփայութեան նորագոյն պահանջներուն և Ամերիկայի Հայոց իմացական կարողութիւններուն ու տեղական պահանջներուն: Առաջինն է իր տեսակին մէջ:

Կը բաղկանայ աւելի քան 350 երեսներ և կը պարունակէ աւելի քան 3,000 ամենէն շատ գործածուած բառեր: Ամեն բառի առջև գրուած է նոյն բառի ամերիկեան մարտարան գիւղերէն հնչուող և ամերիկեան նշանակութիւնը: Գիտական բառերու առջև աւելցուած են քերականական, պատմական, աշխարհագրական, աստղաբանական, չափաբանական և ընկերաբանական զանազան ծանօթութիւններ: Գինն է 10 Ֆրանգ (2 տոլար) Մարսէյլի մէջ: Մարսէյլէն դուրս ղրկուելու համար 10 Ֆր. և 80 սնթ.:

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ.

(Յատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղթականներուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւն ընել տալու հարկ եղած դիւրութիւններն ընծայելու համար) Աշխատաւորաց Պետրոս Գ. Թորոսեան. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիսա Խալա և ընկ. 1897: Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ արդէն հին գտնուողներին համար շատ կարևոր գիրք է: Գինն է 1 Ֆրանգ և 25 սանթիմ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒ

(Կ. ՊՈՒՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐԵՆ ԱՒԵՆՈՒԱՄԻ ԻՐ ԻՐԱԿԱՆ ՎԵՊ)

ՊԵՏՐՈՍ ԳՈՐԹՈՒԳԱՐԻՉ Այս հետաքրքրաւոր գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տիւրք

պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյտեան մի հայր իւր ազգական ուսած վարքերէն որչա՛ք շարժեցնէր ներքի պատմաւոր դարձած է և վերջ վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ: Գին 1 Ֆրանգ, (75 սանթիմ):

ՀՐԱՅԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ԳՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Գործուղալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերէն համար որոնց կը ղրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիններով:

Ա. ՀԱՅ ԳԻՏԱՆՆԵՐԻ ԶԻՍ (Սպասած)

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒԼԱՑԻ »

Գ. ՍԱԼՄԱՆ ԻՐՈՒՅԷԼԻ »

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻՆՑ ԵՒ ԿԵՆՏՐՈՒԹԻՒՆԷՐ ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՊՍՏԱՄԱՊԱՅԱՆ (Սպասած)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՄԻՆԵՐԸ. — (Հայաստանեցիները պատկերապատման տիւրք հետեւանքներն սէլ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիզական կերպով:)

Գին (90 սնթ.) 1 Ֆրանգ 20 սնթ.:

Զ. ՊԱՄԱՆ ԳԱՔԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԻԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ ԵՒ ԱՅԲԱՆԷՆԵՐ ԱՆԱՐԱՆԻՆ (Սպասած)

Է. ԼԻՆՁԻ ՕՐԵՆՔԸ ՅԱՋԿԱՀԱՅԱՅՏԱՆԻՄ. (Սպասած)

Ը. ԹԻՐԻՔԻԱԻ ՀԱՅՐԵՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերէն և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և յիշատակական ամփոփ և հետաքրքրաւոր տեղեկութիւններ կը պարունակէ: Թիւրքաւարաստանի մէջ բռնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչներ թուին բազմատեղական մէջ ցուցանիլ այ կցուած է տեսարակին վերջը:)

Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. ԱՐՄԵՆԻԱԻ ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի Մ. տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպասած և միեւնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի էջ Մ Փոսթուղալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն դէթ 30ի շարք ամփոփուած են Յուդարաբի մէջ որ ութամու դիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) (1 Ֆրանգ) 1 Ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլկարիայի մէջ թիւրքերէ արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի միջոցներ գիտած են իրենց վրէժ լուծելու համար): (15 սնթիմ), 20 սնթիմ. ԺԱ. ԹՈՒՄԱՅ ԲՈՒՍՏԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն ինչպիսի միջոցներ գիտած են իրենց վրէժ լուծելու համար), (0,15 սանթիմ) 20 սանթիմ:

ՏՆՕՐԵՆ—ԻՄՔԱԳԻՐ Մ. ԳՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՏԷԼ

Հայերէն տպագրութիւն Պ. Գորթուղալեանի Le Gérant: François CARRIERE Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Qu u Canal, 9